

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizărilor nr. 29g/2021, nr. 134g/2021, nr. 135g/2021, nr. 146g/2021, nr. 150g/2021, nr. 155a/2021 și nr. 264g/2021

privind excepția de neconstituționalitate și privind controlul de constituționalitate a articolului 61 alin. (1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993 a asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri

(recalcularea pensiilor stabilite anterior militarilor și persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne)

CHIȘINĂU

7 decembrie 2021

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Nicolae ROȘCA,
dnei Liuba ȘOVA,
dlui Serghei ȚURCAN,
dlui Vladimir ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dlui Vasili Oprea, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizările înregistrate pe 12 februarie 2021, 11 iunie 2021, 24 iunie 2021, 28 iunie 2021, 2 iulie 2021 și, respectiv, 1 decembrie 2021, Examinând admisibilitatea sesizărilor menționate, Având în vedere actele și lucrările dosarului, Deliberând pe 7 decembrie 2021, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizările privind excepția de neconstituționalitate a articolului 61 alin. (1) din Legea asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri nr. 1544 din 23 iunie 1993 (în continuare – „Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993”), ridicate de dl Igor Nicula, parte în dosarul nr. 3ra-139/21, de dl Ion Bilibov, parte în dosarul nr. 3ra-17/21, de dl Sergiu Paiu, parte în dosarul nr. 3ra-26/21, cauze care se află pe rolul Curții Supreme de Justiție. Totodată, sesizări privind excepția de neconstituționalitate a articolului 61 alin. (1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993 au formulat și dl Sergiu Doni, parte în dosarul nr. 3a-1361/21, dl Victor Beșleagă, parte în dosarul 3a-322/21, și dl Oleg Pantea, parte în dosarul nr. 3a-1186/21, cauze care se află pe rolul Curții de Apel Chișinău.

2. Excepția de neconstituționalitate ridicată de dl Igor Nicula a fost depusă la Curtea Constituțională pe 12 februarie 2021 de un complet de judecători ai Curții Supreme de Justiție, format din dnele Tamara Chișca-Doneva, Nina Vascan, Galina Stratulat, Maria Ghervas și dl Iurie Bejenaru. Excepția de neconstituționalitate ridicată de dl Ion Bilibov a fost depusă la Curtea Constituțională pe 11 iunie 2021 de un complet de judecători ai Curții Supreme de Justiție, format din dnele Tamara Chișca-Doneva, Maria Ghervas, Nina Vascan și dnii Victor Burduh și Nicolae Craiu. Excepția de neconstituționalitate ridicată de dl Sergiu Paiu a fost depusă la Curtea Constituțională pe 11 iunie 2021 de un complet de judecători ai Curții Supreme de Justiție, format din dnele Tamara Chișca-Doneva, Maria Ghervas, Nina Vascan și dnii Victor Burduh și Nicolae Craiu. Excepția de neconstituționalitate ridicată de dl Sergiu Doni a fost depusă la Curtea Constituțională pe 24 iunie 2021 de un complet de judecători ai Curții de Apel

Chișinău, format din dnii Anatolie Minciună și Ion Muruianu și dna Ecaterina Palanciuc. Excepția de neconstituționalitate ridicată de dl Victor Beșleagă a fost depusă la Curtea Constituțională pe 28 iunie 2021 de un complet de judecători ai Curții de Apel Chișinău, format din dle Angela Bostan și Veronica Negru și dl Grigore Dașchevici. Excepția de neconstituționalitate ridicată de dl Oleg Pantea a fost depusă la Curtea Constituțională pe 1 decembrie 2021 de un complet de judecători ai Curții de Apel Chișinău, format din dnele Angela Bostan și Veronica Negru și dl Grigore Dașchevici.

3. Pe 2 iulie 2021, dna Maia Bănărescu, Avocata Poporului pentru drepturile copilului, iar prin Hotărârea Parlamentului nr. 4 din 4 februarie 2021 împuternicită să exercite și atribuțiile Avocatului Poporului, a formulat o sesizare privind controlul constituționalității textelor „în legătură cu punerea în aplicare a prezentei legi” din teza întâi a articolului 61 alin. (1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993 și a textului „și nu mai devreme de data punerii în aplicare a prezentei legi” din teza a doua din articolul 61 alin. (1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993.

4. Pe baza articolului 43 din Codul jurisdicției constituționale, având în vedere identitatea de obiect, Curtea a conexas sesizările într-o singură procedură, atribuindu-i cauzei nr. 29g/2021.

A. Circumstanțele litigiilor principale

Circumstanțele cauzei nr. 3ra-139/21

5. Pe 5 iulie 2019, dl Igor Nicula a formulat în contencios administrativ o cerere împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, prin care a solicitat anularea actului administrativ defavorabil și obligarea acestei instituții de a-i recalcula pensia stabilită în baza Legii nr. 1544 din 23 iunie 1993, ca urmare a apariției unor circumstanțe noi care-i conferă dreptul la majorarea pensiei.

6. În motivarea cererii sale, reclamantul a susținut că, în 26 martie 2013, a demisionat din organele Ministerului Afacerilor Interne în legătură cu atingerea vechimii în muncă, fapt care îi conferă dreptul la pensie. În baza Legii nr. 1544 din 23 iunie 1993, i-a fost stabilită pensia în cuantum de 2200 lei. Ulterior, pe 17 ianuarie 2014, a fost reîncadrat în organele afacerilor interne, unde a continuat munca până pe 6 februarie 2017. La această dată a fost concediat din organele poliției, în legătură cu atingerea limitei de vârstă care permite aflarea în serviciul organelor de poliție. Reclamantul pretinde că această din urmă perioadă îi conferă dreptul la majorarea cuantumului pensiei calculate în data de 26 martie 2013.

7. Pe 19 decembrie 2019, Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, a admis cererea în contencios administrativ formulată. Casa Națională de Asigurări Sociale a atacat cu apel hotărârea primei instanțe. Printr-o decizie a Curții de Apel Chișinău din 4 noiembrie 2020, apelul formulat a fost respins, cu menținerea soluției din hotărârea primei instanțe. Casa Națională de Asigurări Sociale a atacat cu recurs decizia Curții de Apel Chișinău.

8. Printr-o cerere din 8 februarie 2021, dl Igor Nicula a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 61 alin. (1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993.

9. Printr-o încheiere din 10 februarie 2021, Colegiul de drept civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

Circumstanțele cauzei nr. 3ra-17/21

10. Pe 22 octombrie 2019, dl Ion Bilibov, reprezentat de dl avocat Eugeniu Musteață, a formulat în contencios administrativ o cerere împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, având ca terț intervenient Inspectoratul General al Poliției, prin care a solicitat anularea actului administrativ defavorabil, obligarea la recalcularea pensiei și încasarea cheltuielilor de judecată.

11. În motivarea cererii sale reclamantul a menționat că, în 29 martie 2013, printr-un ordin al ministrului Afacerilor Interne din acea perioadă, a fost eliberat din serviciu în legătură cu lichidarea subdiviziunilor Poliției sau cu reducerea statelor de personal, având dreptul la pensie. Astfel, începând cu data de 30 martie 2013, în baza Legii nr. 1544 din 23 iunie 1993, i-a fost stabilit dreptul la pensie specială. Între timp, reclamantul a atacat în instanța de judecată ordinul de eliberare din funcție, solicitând reîncadrarea sa în organele afacerilor interne, obținând câștig de cauză. Reclamantul a activat în organele poliției până pe 1 septembrie 2019. La această dată, vechimea sa în muncă însuma o perioadă de 28 de ani și 5 zile. Având în vedere întreaga perioadă în care a activat în serviciul poliției, reclamantul a cerut recalcularea pensiei potrivit articolului 61 alin. (1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993. Totuși, Casa Națională de Asigurări Sociale i-a refuzat solicitarea.

12. Printr-o hotărâre din 18 februarie 2020 a Judecătorei Chișinău, sediul Râșcani, a fost admisă cererea în contencios administrativ formulată. Casa Națională de Asigurări Sociale a atacat cu apel hotărârea primei instanțe. Curtea de Apel Chișinău a respins cererea de apel și a menținut soluția din hotărârea primei instanțe. Casa Națională de Asigurări Sociale a atacat cu recurs decizia Curții de Apel Chișinău. Pe 23 decembrie 2020, un complet din trei judecători ai Curții Supreme de Justiție a decis în privința admisibilității recursului.

13. Pe 25 mai 2021, dl Ion Bilibov a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a articolului 61 alin. (1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993.

14. Printr-o încheiere din 9 iunie 2021, Colegiul de drept civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

Circumstanțele cauzei nr. 3ra-26/21

15. Pe 30 septembrie 2019, dl Sergiu Paiu, reprezentat de dna avocat Lilia Dobre, a formulat în contencios administrativ o cerere împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale și Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Botanica din mun. Chișinău, prin care a solicitat anularea actelor

administrative defavorabile și obligarea acestei instituții de a-i recalcula pensia pentru vechime în muncă.

16. În motivarea cererii sale, reclamantul a menționat că, în 26 martie 2013, printr-un ordin al ministrului Afacerilor Interne din acea perioadă, a fost concediat în legătură cu lichidarea subdiviziunii sau cu reducerea statelor de personal. Reclamantul a subliniat că la momentul concedierii sale, Ministerul Afacerilor Interne a trimis dosarul său Casei Naționale de Asigurări Sociale, care i-a stabilit dreptul la pensie pentru vechimea în muncă de 21 de ani 7 luni și 28 de zile. Totuși, între timp, reclamantul atacase în instanța de judecată ordinul de eliberare din funcție, solicitând reîncadrarea sa în organele afacerilor interne și obținând câștig de cauză. După ce a fost reîncadrat în funcție, reclamantul a activat în organele poliției până în 22 iulie 2019, când și-a prezentat demisia din funcția de Șef al Inspectoratului de Poliție Râșcani din mun. Chișinău. Conform calcului efectuat de Direcția de Poliție a mun. Chișinău din 1 august 2019, vechimea sa în muncă la data încetării raporturilor de muncă era de 27 de ani 10 luni și 24 de zile.

17. Reclamantul a precizat că a solicitat recalcularea pensiei, însă printr-o decizie a Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Botanica i-a fost refuzată recalcularea. Refuzul a fost contestat în fața Casei Naționale de Asigurări Sociale, care i-a respins cererea prealabilă, precizând că Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993 nu-i recunoaște dreptul la stabilirea repetată a dreptului la pensie.

18. Printr-o hotărâre din 10 martie 2020 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, a fost admisă cererea formulată în contencios administrativ. Casa Națională de Asigurări Sociale a atacat cu apel hotărârea instanței. Curtea de Apel Chișinău a respins cererea de apel formulată și a menținut soluția din hotărârea primei instanțe. Casa Națională de Asigurări Sociale a atacat cu recurs decizia Curții de Apel Chișinău. Pe 23 decembrie 2020, un complet format din trei judecători ai Curții Supreme de Justiție a decis admisibilitatea recursului.

19. Pe 25 mai 2021, dl Sergiu Paiu a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 61 alin. (1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993.

20. Printr-o încheiere din 9 iunie 2021, Colegiul de drept civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

Circumstanțele cauzei nr. 3a-1361/20

21. Pe 18 martie 2020, dl Sergiu Doni, reprezentat de dl avocat Eugeniu Musteață, a formulat în contencios administrativ o cerere împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale și Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Râșcani din mun. Chișinău, având ca terț intervenient Inspectoratul General al Poliției, prin care a solicitat anularea actelor administrative defavorabile, obligarea acestor instituții de a-i recalcula pensia și încasarea cheltuielilor de judecată.

22. În motivarea cererii sale, reclamantul a menționat că, pe 30 martie 2016, a fost eliberat din serviciu printr-un ordin al Ministrului Afacerilor Interne din acea perioadă, având dreptul la pensie specială în conformitate cu Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993. Reclamantul a subliniat că și-a exercitat dreptul la pensie, în baza dispozițiilor legii menționate, începând cu 31 martie 2013. Pe 11 mai 2017, printr-un ordin al Inspectoratului General de Poliție, a fost reangajat în serviciul organelor de poliție, activând până pe 2 ianuarie 2020. Astfel, vechimea sa totală de muncă în poliție a însumat 26 ani 7 luni și 21 de zile.

23. Reclamantul a precizat că a solicitat recalcularea dreptului său la pensie, însă, printr-o decizie a Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Râșcani, i-a fost refuzată recalcularea. Reclamantul a contestat refuzul în fața Casei Naționale de Asigurări Sociale, care i-a respins cererea prealabilă, precizând că dreptul la stabilirea repetată a dreptului la pensie nu este garantat de Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993.

24. Printr-o hotărâre din 21 octombrie 2020 a Judecătorei Chișinău, sediul Râșcani, cererea în contencios administrativ formulată a fost respinsă ca neîntemeiată. Reclamantul a atacat cu un apel hotărârea instanței de judecată.

25. În ședința de judecată din 16 iunie 2021, dl avocat Eugeniu Musteață, care acționează în interesele reclamantului, a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 61 alin. (1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993.

26. Printr-o încheiere din 16 iunie 2021, Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului de drept civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

Circumstanțele cauzei nr. 3a-322/21

27. Pe 29 iunie 2021, dl Victor Beșleagă, reprezentat de avocatul Lilian Osoian, a formulat în contencios administrativ o cerere împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale și Casei Teritoriale de Asigurări Sociale Basarabeasca, prin care a solicitat anularea actului administrativ defavorabil, obligarea acestei instituții de a-i recalcula pensia și încasarea cheltuielilor de judecată.

28. Printr-o hotărâre din 3 februarie 2021 a Judecătorei Chișinău, sediul Râșcani, cererea în contencios administrativ formulată a fost respinsă ca neîntemeiată. Reclamantul a atacat în apel hotărârea instanței de judecată.

29. În ședința de judecată din 14 iunie 2021, dl Victor Beșleagă a solicitat ridicarea excepției de neconstituționalitate a articolului 61 alin. (1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993.

30. Printr-o încheiere din 15 iunie 2021, Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului de drept civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

Circumstanțele cauzei nr. 3a-1186/21

31. Pe 16 decembrie 2020, dl Oleg Pantea a formulat în contenciosul administrativ o cerere împotriva Casei Naționale de Asigurări Sociale, având ca terț intervenient Administrația Națională a Penitenciarelor, prin care a solicitat anularea unui act administrativ individual defavorabil și obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale de a-i recalcula pensia.

32. Printr-o hotărâre din 15 iunie 2021 a Judecătoriei Chișinău, sediul Râșcani, cererea în contencios administrativ formulată a fost respinsă ca neîntemeiată. Reclamantul a atacat cu un apel hotărârea instanței.

33. Pe 16 noiembrie 2021, dl Oleg Pantea a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolului 61 alin. (1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993.

34. Printr-o încheiere din 23 noiembrie 2021, Completul specializat pentru examinarea acțiunilor în contencios administrativ al Colegiului de drept civil, comercial și de contencios administrativ al Curții de Apel Chișinău a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

35. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic reprezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 16 Egalitatea

„(1) Respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

(2) Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 46 Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului, sunt garantate.

[...]”

Articolul 47 Dreptul la asistență și protecție socială

„(1) Statul este obligat să ia măsuri pentru ca orice om să aibă un nivel de trai decent, care să-i asigure sănătatea și bunăstarea, lui și familiei lui, cuprinzând hrana, îmbrăcămintea, locuința, îngrijirea medicală, precum și serviciile sociale necesare.

(2) Cetățenii au dreptul la asigurare în caz de: șomaj, boală, invaliditate, văduvie, bătrânețe sau în celelalte cazuri de pierdere a mijloacelor de subzistență, în urma unor împrejurări independente de voința lor.”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

36. Prevederile relevante ale Legii asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri nr. 1544 din 23 iunie 1993 sunt următoarele:

Articolul 2

Condițiile de asigurare cu pensii

„(1) Militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri care au dreptul la pensie li se stabilește pensie după eliberare din serviciu.

(2) Persoanelor din corpul de ofițeri și din corpul de comandă (cu excepția celui inferior) al organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri cărora li s-a prelungit peste limita de vârstă, stabilită de legislație, termenul de aflare în serviciu militar prin contract sau în serviciu în organele afacerilor interne și care au dreptul la pensie în conformitate cu art.13 lit. a) din prezenta lege li se acordă, de la data emiterii ordinului privind prelungirea termenului de aflare în serviciu, pensie în mărime de 50 procente din suma pensiei cuvenite.”

Articolul 50

Termenele de stabilire a pensiilor

„(1) Pensiile se stabilesc:

b) pentru militarii care au îndeplinit serviciul prin contract, pentru persoanele din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și pentru funcționarii publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare – de la data eliberării din serviciu, dar nu mai devreme de ultima zi în care au fost asigurați cu soldă, [...]

c) persoanelor din corpul de ofițeri și din corpul de comandă (cu excepția celui inferior) ale organelor afacerilor interne, precum și funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, cărora li s-a prelungit peste limita de vârstă, stabilită

de legislație, termenul de aflare în serviciul militar prin contract sau în serviciu în organele afacerilor interne – de la data emiterii ordinului de prelungire a termenului de aflare în serviciu.

(2) În cazul adresării tardive, pensia pentru perioada precedentă se stabilește de la data apariției dreptului la pensie, dar cel mult cu 12 luni înainte de solicitarea pensiei.”

[Articolul 50 în redactarea Legii nr. 245 din 15 noiembrie 2018, în vigoare din 12 ianuarie 2019]

Articolul 61

Recalcularea pensiilor stabilite anterior

„(1) Recalcularea pensiilor stabilite anterior militarilor, persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne, precum și funcționarilor publici cu statut special din sistemul administrației penitenciare, și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri și familiilor acestora în legătură cu punerea în aplicare a prezentei legi se efectuează în temeiul documentelor aflate la momentul recalculării în organele de pensionare. Dacă pensionarul va prezenta ulterior acte suplimentare ce i-ar acorda dreptul la majorarea pensiei, recalcularea se va efectua pentru perioada precedentă, dar cel mult pentru 12 luni de la data depunerii actelor suplimentare și nu mai devreme de data punerii în aplicare a prezentei legi.

(2) Pensiile stabilite persoanelor din corpul de ofițeri și din corpul de comandă (cu excepția celui inferior) al organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri cărora li s-a prelungit peste limita de vârstă, stabilită de legislație, termenul de aflare în serviciu militar prin contract sau în serviciu în organele afacerilor interne urmează a fi recalculate după trecerea lor în rezervă sau în retragere.

[Articolul 61 în redactarea Legii nr. 245 din 15 noiembrie 2018, în vigoare din 12 ianuarie 2019]

37. Prevederile relevante ale Legii nr. 288 din 16 decembrie 2016 privind funcționarul public cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne sunt următoarele:

Articolul 19

Limita de vârstă în funcția publică cu statut special

„(1) Funcționarii publici cu statut special pot deține funcții publice cu statut special până la atingerea următoarelor limite de vârstă:

- a) 50 de ani – pentru subofițeri;
- b) 55 de ani – pentru ofițeri, cu excepția gradelor de chestor, chestor-șef și chestor general, pentru care limita de vârstă este de 60 de ani.

(2) Menținerea în funcția publică cu statut special peste limita de vârstă prevăzută la alin. (1) poate avea loc pentru o perioadă de maximum 5 ani în întreaga carieră. Prelungirea se face, anual, de către angajator sau persoana împuternicită de către acesta, cu condiția ca funcționarul public cu statut special să fie declarat apt pentru serviciu prin decizia Comisiei medicale a Ministerului Afacerilor Interne.”

Articolul 38

Încetarea raportului de serviciu

„(1) Raportul de serviciu al funcționarului public cu statut special poate să înceteze în următoarele situații:

[...]

- b) la atingerea limitei de vârstă în serviciu, cu excepția cazului stabilit la art. 19 alin. (2);

c) după acumularea vechimii în muncă ce permite dreptul la pensie, cu excepțiile stabilite de prezenta lege;

[...]

(4) În cazul acumulării premiselor ce determină aplicarea prevederilor alin. (1) lit. c), raportul de serviciu al funcționarului public cu statut special poate fi prelungit prin acordul comun al părților pe o perioadă determinată. În cazul stabilirii pensiei funcționarului de către Ministerul Afacerilor Interne, raportul de serviciu al acestuia poate fi prelungit pe o perioadă determinată ce nu va depăși 5 ani, calculați cumulativ din data reîncadrării ulterioare stabilirii pensiei.

[...].”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorilor excepției de neconstituționalitate

38. În argumentarea excepțiilor de neconstituționalitate autorii susțin că articolul 61 alin. (1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993 nu distinge cu privire la momentul în care trebuie să se producă circumstanțele care servesc drept temei pentru recalcularea pensiei, fie până la stabilirea pensiei pentru vechime în muncă, fie după ce a fost stabilită. În lipsa unor repere obiective, această chestiune este lăsată la latitudinea autorităților abilitate cu competența aplicării legilor, care procedează de o manieră discreționară. Astfel, de exemplu, Casa Națională de Asigurări Sociale exclude de la aplicare orice circumstanțe apărute după stabilirea pensiei speciale. La rândul lor, instanțele de judecată abordează diferit această chestiune. Practica judiciară cunoaște cazuri în care a fost dispusă recalcularea pensiilor respective, precum și cazuri când a fost respinsă cererea de recalculare a pensiei, în ambele cazuri fiind pronunțate hotărârile definitive. Autorii excepțiilor afirmă că practica judiciară neuniformă privind aplicarea articolului 61 alin. (1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993 conduce la încălcarea dreptului la un proces echitabil.

39. Totodată, autorii excepțiilor susțin că legislatorul recunoaște, la modul general, dreptul pensionarului la recalcularea pensiei în cazul în care continuă să activeze în câmpul muncii după stabilirea pensiei. Dreptul la reexaminarea pensiei este recunoscut în baza articolului 33 alin. (1) lit. c) din Legea privind sistemul public de pensii. Totuși, deși acest articol cuprinde în câmpul său de aplicare doar beneficiarii unei pensii pentru limită de vârstă, excluzându-i pe beneficiarii unei pensii speciale, această excludere reprezintă o încălcare a articolului 16 din Constituție. Deși acest articol nu este absolut, fiind permise restrângeri în exercițiul său, orice restrângeri trebuie să fie justificate în mod obiectiv. În acest caz lipsește o justificare obiectivă a tratamentului diferențiat. Sub un alt aspect, autorii excepțiilor pretind că au contribuit la fondul de pensii după realizarea dreptului la pensie. Astfel, în cazul în care contribuțiile sociale realizate după dobândirea dreptului la pensie nu sunt luate în considerare la recalcularea pensiei, este încălcat dreptul la proprietate privată și dreptul la asistență și la protecție socială.

40. Astfel, în esență, autorii excepțiilor pretind încălcarea articolelor 1 alin. (3), 4, 15, 16, 23, 46, 47 și 54 din Constituție. Totodată, într-o excepție a fost pretinsă și încălcarea articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor și a Libertăților Fundamentale.

B. Argumentele Avocatei Poporului pentru drepturile copilului, împuternicită să exercite atribuțiile de Avocat al Poporului, autoarea a sesizării privind controlul constituționalității

41. Autoarea sesizării susține că textele „în legătură cu punerea în aplicare a prezentei legi” și „și nu mai devreme de data punerii în aplicare a prezentei legi” din articolul 61 alin. (1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993 încalcă dreptul de proprietate al beneficiarilor pensiei speciale, pentru că îi lipsește de dreptul la reexaminarea pensiei după reangajare în câmpul muncii. Mai mult, autoarea pretinde că textele de lege contestate sunt impredictibile în aplicare. Caracterul deficitar al textelor de lege contestate este confirmat de practica judiciară divergentă a instanțelor judecătorești, care, în mai multe cauze privind reexaminarea pensiei speciale, au decis în favoarea reexaminării pensiei, iar în alte cazuri, cu același obiect, au refuzat cererile privind reexaminarea pensiei. Totodată, incertitudinea privind aplicarea dreptului de către instanțele de judecată diminuează încrederea publicului în instanțele de judecată. Acest fapt reprezintă o ingerință în dreptul la un proces echitabil.

42. Autoarea sesizării precizează că dreptul la pensie este garantat de articolul 47 din Constituție. Potrivit acestui articol, asigurarea în caz de bătrânețe constituie un element central al asigurării sociale a populației. Totuși, cuantumul prestației sociale se determină în baza contribuțiilor sociale achitate de asigurat. Astfel, în virtutea obligației de a cotiza la bugetul de asigurări sociale, asiguratul dobândește în viitor un drept de proprietate în privința pensiei care urmează a-i fi stabilită. În jurisprudența sa, Curtea a stabilit că articolul 46 din Constituție, care garantează dreptul la proprietate privată, este incident sub aspectul protecției drepturilor sociale doar în cazul în care dreptul social respectiv este dobândit și are o valoare în bani.

43. Deși dreptul la reexaminarea pensiei nu este recunoscut în mod expres în baza articolului 61 alin. (1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993, un asemenea drept este recunoscut de articolul 33 alin. (1) lit. c) din Legea privind sistemul public de asigurări sociale. Acest din urmă articol le conferă beneficiarilor o „speranță legitimă” la recalcularea pensiei. Astfel, autoarea sesizării susține că articolul 61 alin. (1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993 trebuie să fie aplicat similar articolului 33 alin. (1) lit. c) din Legea privind sistemul public de asigurări sociale.

44. Autoarea sesizării pretinde că titularii unei pensii speciale care s-au pensionat până pe 1 ianuarie 2017 aveau, în baza legii în vigoare la acea dată, dreptul de a cere reexaminarea pensiei. Totuși, odată cu adoptarea Legii nr. 282 din 16 decembrie 2016, care a intrat în vigoare pe 1 ianuarie 2017, a fost exclus acest drept. Invocând principiul unicității legislației referitoare la asigurarea socială de stat și principiul egalității în drepturi a contribuabililor

și beneficiarilor sistemului public de pensii, autoarea susține că beneficiarilor de pensie specială trebuie să li se recunoască un asemenea drept în continuare. De altfel, aplicarea de către autoritățile statului a prevederilor contestate constituie un tratament diferențiat, ceea ce articolul 16 din Constituție interzice. Autoarea sesizării afirmă că tratamentul diferențiat stabilit este disproportionat, instituind o atingere nepermisă atât în exercițiul dreptului de proprietate, cât și în exercițiul dreptului la asistență și la protecție socială. În sesizarea sa, autoarea susține că textele contestate din articolul 61 alin. (1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993 încalcă articolele 16, 46, 47 și 54 din Constituție.

C. Aprecierea Curții

45. Examinând admisibilitatea sesizărilor, Curtea constată următoarele.

46. Potrivit articolului 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a articolului 61 alin. (1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993, ține de competența Curții Constituționale.

47. În Hotărârea nr. 17 din 4 iunie 2018, Curtea a precizat că poate să verifice constituționalitatea legilor adoptate anterior intrării în vigoare a Constituției din 29 iulie 1994. Totuși, Curtea trebuie să verifice dacă legea este în vigoare și dacă produce efecte juridice (§ 22). Curtea notează că sesizările privind excepția de neconstituționalitate și privind controlul de constituționalitate vizează controlul unei norme care reglementează dreptul la recalcularea pensiei speciale stabilite anterior. În prezent, pe rolul instanțelor de judecată se află mai multe cauze în care se pretinde recalcularea pensiei speciale în baza prevederilor contestate. Mai mult, prevederile atacate au fost aplicate în cauzele în care au fost ridicate excepțiile de neconstituționalitate. Astfel, Curtea reține că articolul 61 alin. (1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993 respectă condiția necesară pentru examinarea constituționalității acesteia.

48. Sesizările privind excepția de neconstituționalitate au fost ridicate de o parte a procesului din fața instanțelor de apel și de recurs, fiind formulate de subiectele cărora li s-a conferit acest drept, în conformitate cu articolul 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție, așa cum a fost interpretat acesta prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016. Totodată, articolul 25 alin. (1) lit. i) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și 38 alin. (1) lit. i) din Codul jurisdicției constituționale îi conferă Avocatului Poporului prerogativa sesizării Curții Constituționale.

49. Obiectul excepțiilor de neconstituționalitate îl constituie articolul 61 alin. (1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993. Pe de altă parte, sesizarea privind controlul constituționalității are ca obiect de examinare textele „în legătură cu punerea în aplicare a prezentei legi” și „și nu mai devreme de data punerii în aplicare a prezentei legi” din articolul 61 alin. (1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993. Astfel, având în vedere că obiectul excepțiilor de neconstituționalitate este mai vast decât cel al sesizării privind controlul de constituționalitate, incluzând și textele de lege contestate, Curtea va opera, în analiza sa, cu articolul 61 alin. (1) din lege.

50. Curtea observă că prevederile contestate nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate.

51. Excepțiile de neconstituționalitate au fost ridicate în mai multe cauze referitoare la obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale de a recalcula pensia specială stabilită anterior în cazul unor militari și al unor persoane care au activat în funcții publice cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne. Curtea reține că atât Curtea de Apel Chișinău, cât și Curtea Supremă de Justiție, în fața cărora au fost ridicate excepțiile de neconstituționalitate, ar putea aplica articolul 61 alin. (1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993.

52. O altă condiție de admisibilitate care trebuie să fie verificată este incidența unui drept din Constituție în cauza concretă pendinte în fața instanțelor de judecată (DCC nr. 8 din 24 ianuarie 2020, § 27). Pe de altă parte, referitor la sesizarea privind controlul constituționalității, Curtea trebuie să verifice dacă prevederile contestate prezintă o ingerință într-un drept fundamental invocat (DCC nr. 24 din 2 martie 2020, § 18).

53. Autorii sesizărilor au susținut, în principal, încălcarea articolelor 1 alin. (3) [*preeminența dreptului*], 4 [*drepturile și libertățile omului*], 15 [*universalitatea*], 16 [*egalitatea*], 20 [*accesul liber la justiție*], 23 [*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*], 46 alin. (1) [*dreptul la proprietate privată și protecția acesteia*], 47 [*dreptul la asistență și la protecție socială*] și 54 [*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*] din Constituție.

54. Totodată, Curtea constată că într-o excepție a fost pretinsă încălcarea articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană, care consacră protecția proprietății. Curtea subliniază că controlul de constituționalitate se declanșează doar atunci când este invocată o prevedere constituțională care are legătură cu argumentele prezentate (DCC nr. 70 din 18 mai 2021, § 21). În acest sens, având în vedere că dreptul garantat în baza articolului 1 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană își găsește reglementare la nivel național în baza articolului 46 din Constituție, Curtea va analiza pretinsa încălcare a acestui articol prin raportare la articolul 46 din Constituție. De altfel, Curtea reține că, în sesizare, autorul a pretins încălcarea dispozițiilor de la articolul 46 din Constituție.

55. Cu privire la incidența articolelor 1 alin. (3) și 4 din Constituție, Curtea subliniază că a stabilit în jurisprudența sa că aceste norme au un caracter general și reprezintă imperative care stau la baza tuturor reglementărilor. Ele nu pot constitui repere separate. Aceste norme nu pot fi invocate de sine stătător, ci numai în coroborare cu o altă prevedere din Constituție, care trebuie să fie aplicabilă (HCC nr. 2 din 12 ianuarie 2021, § 20 și jurisprudența citată acolo). Totodată, cu referire la incidența articolelor 15, 23 și 54 din Constituție, Curtea precizează că acestea nu au o aplicabilitate de sine stătătoare (DCC nr. 56 din 2 iunie 2020, §§ 23 și 24; DCC nr. 162 din 29 decembrie 2020, § 26). Pentru a fi incidente, trebuie să se demonstreze existența unor ingerințe în drepturile fundamentale (DCC nr. 90 din 15 iunie 2021, § 23).

56. Cu privire la critica de neconstituționalitate care vizează încălcarea dreptului la un proces echitabil, garantat de articolul 20 din Constituție, Curtea reține că autorii sesizărilor au menționat că articolul 61 alin. (1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993 face obiectul unor interpretări diferite din partea instanțelor judecătorești. Într-adevăr, jurisprudența instanțelor de judecată în acest domeniu nu este una uniformă. De altfel, circumstanțele litigiilor în care au fost ridicate excepțiile de neconstituționalitate confirmă această concluzie (a se vedea, referitor la hotărârile de recalculare a pensiei, §§ 7, 12 și 18 *supra*, iar referitor la hotărârile de respingere în recalcularea pensiei, §§ 24, 28 și 32 *supra*).

57. În acest context, Curtea menționează că articolul 20 din Constituție a fost interpretat în jurisprudența sa ca oferind o protecție similară celei asigurate în baza articolului 6 § 1 din Convenția Europeană (HCC nr. 2 din 23 ianuarie 2020, § 28; DCC nr. 28 din 12 martie 2020, § 23; DCC nr. 14 din 2 februarie 2021, § 22). Cu privire la diferențele jurisprudențiale, Curtea Europeană a precizat că acest fapt nu este, în sine, contrar articolului 6 alin. (1) din Convenție (*Nejdet Şahin și Perihan Şahin v. Turcia* [MC], 20 octombrie 2011, § 51; *Parohia Greco-Catolică Lupeni și alții v. România* [MC], 29 noiembrie 2016, § 116). Curtea Europeană a subliniat că o ingerință în dreptul la un proces echitabil există doar atunci când divergențele jurisprudențiale sunt „profunde și persistente”. În acest sens, Curtea Europeană aplică un test din trei etape, care verifică dacă legislația națională conține mecanisme apte să elimine incoerențele, dacă acestea au fost aplicate și dacă au condus la remedierea deficiențelor (*Beian v. România* [nr. 1], 6 decembrie 2007, §§ 37 și 39; *Parohia Greco-Catolică Lupeni și alții v. România* [MC], 29 noiembrie 2016, §§ 116-135).

58. Curtea observă că jurisprudența divergentă din acest caz le aparține, în principal, instanțelor de fond și celor de apel. În acest context, Curtea observă că Curtea Supremă de Justiție urmează să se pronunțe în recurs în privința fondului unor cauze (§§ 9, 14 și 20 *supra*), iar în alte două cauze, în privința fondului urmează să se pronunțe Curtea de Apel (§§ 26, 30 și 32 *supra*). Prin urmare, **dată fiind obligația instanțelor ierarhic superioare de a înlătura divergențele de aplicare a dreptului în cauze similare, Curtea trebuie să le ofere ocazia să remedieze orice posibile deficiențe**. Interpretările izolate nu pot face obiectul controlului de constituționalitate, ci al controlului judecătoresc (DCC nr. 75 din 27 iulie 2017, § 23; DCC nr. 91 din 27 iulie 2018, § 28).

59. În sesizări, autorii au pretins că privarea lor de dreptul la recalcularea pensiei stabilite anterior încalcă principiul egalității și dreptul lor la protecție și la asistență socială. Mai mult, autorii au pretins și încălcarea dreptului de proprietate și la protecția acesteia.

60. Cu titlu preliminar, Curtea observă că Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993 prevede că **pensia pentru vechime în muncă se stabilește ținând cont de vechimea în serviciu și de mărimea soldei achitate în ultimul an de muncă**, având relevanță în acest sens și faptul dacă persoana a atins vârstă limită de aflare în serviciu sau nu (articolele 2, 13 și 14 din Lege). Potrivit articolului 2 alin. (1) din Lege, Curtea constată că **stabilirea pensiei depinde,**

de regulă, de încetarea raporturilor de muncă. Alineatul (2) al aceluiași articol din Lege prevede o singură excepție de la această regulă, *i.e.* pentru (i) persoanele din corpul de ofițeri și din corpul de comandă (cu excepția celui inferior) al organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri (ii) cărora li s-a prelungit, peste limita de vârstă stabilită de legislație, termenul de aflare în serviciu militar prin contract sau în serviciu în organele afacerilor interne și (iii) care au dreptul la pensie în conformitate cu art. 13 lit. a) din Lege (iv) cărora li se acordă, de la data emiterii ordinului privind prelungirea termenului de aflare în serviciu, pensie în mărime de 50 procente din suma pensiei cuvenite. Doar în cazul în care condițiile menționate sunt întrunite cumulativ, este acordată pensia pentru vechime în muncă, fără eliberarea persoanei din serviciu.

61. Curtea reține că pensionarea în baza Legii nr. 1544 din 23 iunie 1993 este posibilă fie la atingerea vârstei limită de aflare în serviciu stabilită de lege, fie înainte de această vârstă limită – în acest din urmă caz pensionarea este posibilă doar dacă persoana acumulează vechimea în muncă care-i conferă dreptul la pensie (*i.e.* 25 de ani din data de 1 iulie 2020). Curtea observă că, spre deosebire de limita de vârstă, care face imposibilă reangajarea într-o funcție militară sau publică cu statut special, dată fiind împlinirea vârstei limită de aflare în serviciu [*e.g.* articolul 38 alin. (1) lit. b) din Legea nr. 288 din 16 decembrie 2016], vechimea în muncă nu reprezintă un impediment pentru reangajarea persoanei. În acest caz, persoana obține, după reangajare, atât pensia, cât și salariul în baza raporturilor de muncă, din care se calculează și se achită contribuțiile sociale de stat. Astfel, pensionarea în baza vechimii în muncă și reangajarea persoanei într-o funcție militară sau publică cu statut special au determinat, în practică, mai multe litigii privind obligarea Casei Naționale de Asigurări Sociale de Stat la recalcularea pensiei. Fiind sesizată cu solicitarea de recalculare a pensiei, autoritatea a refuzat, precizând că recalcularea pensiei este posibilă doar dacă raporturile de serviciu continuă după pensionare.

62. Cu privire la problema în discuție, Curtea reține incidența articolului 47 din Constituție, care garantează dreptul la protecție și la asistență socială. Curtea are în vedere că obiectul de reglementare al articolului 61 alin. (1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993, *i.e.* dreptul la pensie și condițiile în care pensia se recalculează, face incident articolul 47 din Constituție (HCC nr. 19 din 24 septembrie 2019, § 20). Referitor la argumentele care pretind o ingerință în articolul 46 alin. (1) din Constituție, Curtea observă că norma contestată nu-i lipsește, prin efectele sale, pe titularii dreptului la pensie de proprietatea asupra unui bun. Articolul 46 din Constituție oferă protecție doar bunurilor actuale ale unei persoane. De altfel, veniturile viitoare nu pot fi considerate „bunuri”, cu excepția cazului în care dreptul a fost deja câștigat sau este sigur că va fi plătit (DCC nr. 8 din 5 ianuarie 2018, § 24). Prin urmare, de vreme ce autorii excepțiilor nu s-au aflat și nici nu au câștigat un drept concret la recalcularea pensiei stabilite anterior, Curtea reține că nu poate fi pusă problema unei ingerințe în articolul 46 din Constituție.

63. Cu privire la pretinsul tratament diferențiat contestat, Curtea reține că condițiile diferite privind exercițiul dreptului la recalcularea pensiei aplicat

față de persoanele care s-au pensionat și care s-au reangajat ulterior într-o funcție militară sau publică cu statut special au la bază argumentul potrivit căruia persoanele obțin, în tot acest timp, atât pensia, cât și salariul în baza raporturilor de muncă. Mai mult, Curtea observă că dreptul la recalcularea pensiei reclamă nu doar faptul ca persoana să fi acumulat 25 de ani de vechime în muncă, **ci și să fi împlinit vârsta limită de aflare în serviciu, iar printr-o decizie a angajatorului să i se fi prelungit termenul de aflare în serviciu** [articolele 2 alin. (2) și 13 lit. a) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993]. **De altfel, dacă nu are împlinită vârsta limită de aflare în serviciu, însă a atins vechimea în muncă de la articolul 13 lit. a) din Lege, persoanei îi este recunoscut doar dreptul la majorarea cotei procentuale de calculare a pensiei** [articolele 2 alin. (2) și 14 lit. a) din Lege], **fără a beneficia de dreptul la recalcularea pensiei, întrucât pensia se obține doar la încetarea raporturilor de serviciu.** Așadar, Curtea observă că prima categorie (*i.e.* persoanele pensionate în baza vechimii în muncă, angajate ulterior pensionării într-o funcție publică cu statut special) obține atât pensia, cât și salariul, pe când cea de-a doua (*i.e.* persoanele care continuă să activeze într-o funcție publică cu statut special la atingerea vechimii în muncă) obține doar salariul, fără a obține și pensia.

64. Totodată, Curtea are în vedere și faptul că dreptul la pensie nu se stabilește în mod automat, ci pe baza cererii titularului [articolul 49 alin. (1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993]. Astfel, exercițiul dreptului la pensie ține de titular, care decide când și în ce condiții să obțină pensia. Așadar, de vreme ce titularii sunt cei care decid cu privire la condițiile de pensionare, Curtea reține că aceștia trebuie să-și asume consecințele acestor decizii. De altfel, persoanele pot să prevadă efectele acestor decizii (*i.e.* anumite inconveniente financiare legate de cuantumul pensiei calculate). Mai mult, imposibilitatea recalculării pensiei speciale poate fi prevăzută de subiectele legii, la nevoie, cu ajutorul unor profesioniști ai dreptului. Așadar, Curtea nu reține argumentele din sesizări privind existența unei ingerințe în articolul 16 din Constituție. **Criteriaul continuării neîntrerupte a raporturilor de serviciu după atingerea plafonului de vârstă face ca categoriile în discuție să nu se afle în situații comparabile.**

65. Așadar, dacă o persoană solicită stabilirea pensiei în baza vechimii în muncă (*i.e.* pensionarea în baza articolului 2 alin. (1) din Lege), iar ulterior desfășoară activități contributive, nu poate fi pretinsă încălcarea principiului egalității. **Diferențele pe care le presupun momentul dobândirii dreptului și condițiile în care este stabilită pensia sunt substanțiale.** Chiar dacă, în mod formal, persoanele se află într-o situație similară, având în vedere exercițiul unei activități salarizate în serviciul militar sau într-o funcție publică cu statut special, acest element nu este suficient, *per se*, pentru a se constata incidența articolului 16 din Constituție (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr. 3 din 18 ianuarie 2019, § 20; HCC nr. 21 din 3 octombrie 2019, § 19).

66. Un alt aspect care trebuie analizat din perspectiva pretensei încălcări a principiului egalității și a dreptului la protecție și la asigurare socială ține de faptul că, într-o excepție de neconstituționalitate, autorul a pretins că pensia

i-a fost stabilită în lipsa consimțământului (§ 16 *supra*). Totuși, Curtea reține că legea nu a prevăzut în trecut și nu prevede în prezent recunoașterea dreptului la pensie de o manieră automată. Dimpotrivă, articolul 49 alin. (1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993 supune exercițiul acestui drept voinței titularului care, pe baza unei cereri, solicită stabilirea pensiei, odată ce sunt întrunite condițiile care justifică recunoașterea sa. Mai mult, această modalitate de stabilire a pensiei era în vigoare și atunci când autorul excepției și-a dobândit dreptul la pensie (articolul 48 din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993 în redactarea Legii nr. 304 din 26 decembrie 2012).

67. Cu referire la argumentele care discută principiile unicității legislației privind asigurarea socială și egalitatea în drepturi a contribuabililor și a beneficiarilor sistemului public de pensii (§ 44 *supra*), Curtea reține că Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993 derogă de la dispozițiile Legii privind sistemul public de pensii, iar din acest motiv, principiile în discuție nu sunt incidente. În plus, Curtea constată că ele au o pondere relativă și privesc, la modul abstract, condițiile ideale în care contribuțiile de asigurări sociale trebuie să fie reglementate. Totuși, legislatorul este competent să stabilească excepții de la ele, având în vedere marja discreționară amplă de care se bucură în domeniul protecției sociale (a se vedea, *mutatis mutandis*, DCC nr. 140 din 16 septembrie 2021, § 44 și jurisprudența citată acolo).

68. Cu privire la existența unei ingerințe în articolul 47 din Constituție, Curtea precizează că, de vreme ce contribuțiile achitate de contribuabil sunt luate în considerare în baza Legii privind sistemul public de pensii, nu există o ingerință în acest articol. De altfel, în baza Legii privind sistemul public de pensii autorii excepțiilor au dreptul la stabilirea pensiei pentru limită de vârstă, drept care se stabilește, *inter alia*, în funcție de stagiul de cotizare efectiv realizat, care ia în calcul cotizațiile realizate de persoane. Mai mult, în cazul în care vor opta pentru pensia pentru limită de vârstă, autorii vor putea cere și reexaminarea pensiei potrivit articolului 33 alin. (1) lit. c) din Legea privind sistemul public de pensii.

69. Prin urmare, în baza celor menționate *supra*, Curtea constată că sesizarea este inadmisibilă și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibile* sesizările privind excepția de neconstituționalitate și privind controlul de constituționalitate a articolului 61 alin. (1) din Legea nr. 1544 din 23 iunie 1993 a asigurării cu pensii a militarilor și a persoanelor din corpul de comandă și din trupele organelor afacerilor interne și din cadrul Inspectoratului General de Carabinieri, depuse de dl Igor Nicula, parte în dosarul nr. 3ra-139/21, de dl Ion Bilibov, parte în dosarul nr. 3ra-17/21, de dl Sergiu Paiu, parte în dosarul nr. 3ra-26/21, pendinte la Curtea Supremă de Justiție, de dl Sergiu Doni, parte în dosarul nr.

3a-1361/21, de dl Victor Beșleagă, parte în dosarul 3a-322/21, de dl Oleg Pantea, parte în dosarul nr. 3a-1186/21, aflate pe rolul Curții de Apel Chișinău, precum și de dna Maia Bănărescu, Avocat al Poporului pentru drepturile copilului, împuternicită să exercite atribuțiile Avocatului Poporului.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 7 decembrie 2021
DCC nr. 188
Dosarul nr. 29g/2021*